

VALTIONEUVOSTON ASETUS METSÄTALOUDEN MÄÄRÄAIKAISESTA KANNUSTEJÄRJESTELMÄSTÄ ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1. Asian tausta

Esityksen taustalla on pääministeri Petteri Orpon hallituksen vuosia 2025-2028 koskeva kehysriihipäätös, jonka seurauksena valtion talousarvion momenttiin 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen) kohdistuu määrärahojen leikkaus. Kehysriihipäätöksen johdosta vuonna 2025 rahoitusta olisi käytettävissä [täsmentyy myöhemmin] euroa ja vuodesta 2026 lähtien [täsmentyy myöhemmin] euroa. Leikkauksen toteuttamiseksi [on tarkoitus muuttaa] lakia metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä (71/2023), jäljempänä *kannustejärjestelmälaki*. Kannustejärjestelmälaista [on tarkoitus poistaa] mahdollisuus rahoittaa uuden tien tekemistä omana työajinaan tai perusparannuksen yhteydessä. Vastaavat muutokset on tarpeen tehdä myös metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettuun valtioneuvoston asetukseen. Uusia metsäteitä koskevat säännökset kumottaisiin. Lisäksi Petteri Orpon hallituksen säästötavoitteen saavuttamiseksi muutettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja sekä alennettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavasta pienpuun keruusta maksettavaa lisää ja yksityistien perusparannuksen tukitasoa.

Kannustejärjestelmän lain muutoksilla ja esitetyillä valtioneuvoston asetuksen muutoksilla on pyritty kohdistamaan käytettävissä oleva valtiontuki siten, että kannustejärjestelmällä edistettäisiin kansallisen metsästrategian ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista.

2. Asian valmistelu

Esitys on valmistelu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Esityksestä on järjestetty lausuntokierros 19.6.-12.8.2024.

3. Keskeiset ehdotukset

Kannustejärjestelmälakiin [tehtyjen muutosten] takia muutettaisiin asetusta siten, että siitä poistettaisiin säännökset, jotka liittyvät uuden metsätien tekemiseen tai uuden metsätien tekemistä sisältävään yksityistien perusparannukseen. Lisäksi ehdotetaan, että yksityistien perusparannuksen tukea alennettaisiin siltä osin kuin kyse on yhteishankkeista tai yhteismetsän toteuttamasta hankkeesta.

Edellä mainittujen lisäksi muutettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja kasvatettavan taimikon ja nuoren metsän keskipituuden osalta sekä alennettaisiin taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavasta pienpuun keruusta maksettavaa lisää.

Asetus tulisi voimaan 1.1.2025. Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja ja tuenmäärää sekä yksityistien perusparannuksen tuenmäärää koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1.1.2026.

4. Pääasialliset vaikutukset

Kannustejärjestelmää toteutetaan julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa. Kannustejärjestelmälain mukaisiin tukiin on käytettävissä momentilla 30.40.44 (Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen) [täsmentyy myöhemmin] euroa vuonna 2025 ja [täsmentyy myöhemmin] euroa vuodesta 2026 lähtien. Vuoden 2025 säästötavoite on arvioitu saavutettavan lakkauttamalla mahdollisuus tukea uusien teiden rakentamista.

Vuoden 2026 säästötavoite on arvioitu saavutettavan muuttamalla taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja sekä alentamalla taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavasta pienpuun keruusta maksettavaa lisää ja yksityisteiden perusparannuksen tukitasoa.

Kannustejärjestelmälain muuttamisesta annetussa hallituksen esityksessä (HE xx/2024 vp) on tarkasteltu uusien metsäteiden tuen lakkauttamisen vaikutuksia. Muutoksella saavutettava kustannussäästö on noin [täsmentyy myöhemmin] euroa. Valtioneuvoston asetukseen tehtävillä muutoksilla ei synny uusia vaikutuksia.

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtojen muutos vähentää rahoituskelpoisten kohteiden määrää. Vuoden 2023 taimikon ja nuoren metsän hoito hankkeiden perusteella voidaan arvioida, että kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituutta koskevan vaatimuksen alentaminen yhdellä metrillä vähentää toteutuvien hankkeiden työmäärää noin kahdeksan prosenttia. Toteutuvien taimikon ja nuoren metsän hoitohankkeiden määrä olisi tällöin noin 110 000 hehtaaria. Työt painottuisivat aikaisempaa enemmän taimikoihin ja raivaussahalla hoidettaviin nuoriin metsiin. Muutoksella saavutettava kustannussäästö on noin [täsmentyy myöhemmin] euroa.

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtojen muutos yhdessä pienpuun keruusta maksettavan lisän alentamisen kanssa tulee vähentämään erityisesti kiinnostusta pienpuun keruuseen. Pienpuun keruun lisäksi koskevat tukiehdot eivät aseta vaatimuksia kerätyn pienpuun käytölle. Tuetuilta kohteilta kerättävän pienpuun määrä ei myöskään ole tiedossa. Taimikon ja nuoren metsän hoitokohteiden tukiehtojen muuttamisella pienpuun keruumäärät laskisivat arviolta 25 000 hehtaariin. Muutoksella saavutettava kustannussäästö on noin [täsmentyy myöhemmin] euroa.

Yksityisteiden perusparannuksen tukitason muutos vähentää tuen tarvetta noin [täsmentyy myöhemmin] euroa, jos teitä perusparannettaisiin 500 kilometriä. Tukitason muutos saattaa vähentää kiinnostusta yksityisteiden perusparannus tukea kohtaan. Metsäkeskus on TIESIT -hankkeessa arvioinut keskeisen yksityistieverkon investointitarpeen määräksi noin 1,3 mrd. euroa. Kunnostuksen tarpeessa olevia teitä on noin 55 000 – 60 000 km ja siltoja noin 1300 kappaletta.

5. Lausuntopalaute

Asetusluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 19.6-12.8.2024. Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunnot 50 taholta. Lisäksi lausuntopyyntö oli nähtävillä maa- ja metsätalousministeriön verkkosivulla. Lausunnon antoivat...

6. Yksityiskohtaiset perustelut

7 § Käsittelyn jälkeinen metsikkö

Pykälän 1 momentissa asetetaan kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituudelle vähimmäis- ja enimmäisvaatimus, jotka sen täytyy täyttää työn jälkeen. Momenttia muutettaisiin kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän hoitotyön jälkeisen keskipituuden enimmäisvaatimuksen osalta. Kun pääpuulajina on havupuu keskipituuden enimmäisvaatimus laskisi 12 metristä 11 metriin ja kun pääpuulajina on lehtipuu keskipituuden enimmäisvaatimus laskisi 15 metristä 14 metriin. Kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituuden vähimmäisvaatimus säilyisi edelleen 0,7 metrissä.

Kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituuden enimmäisvaatimuksen muutoksella vähennettäisiin rahoituskelpoisten kohteiden määrää. Pituusrajan laskemisen myötä hoitotyöt kohdistuisivat aikaisempaa enemmän taimikon hoitoon ja raivaussahalla tehtävään nuoren metsän hoitoon.

8 § Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen määrä

Vuosittain käytettävissä olevasta määrärahasta myönnetään valtion tukea eniten taimikon ja nuoren metsän hoitoon ja sen yhteydessä kaadettavan pienpuun keräämiseen. Näiden toimenpiteiden yhteenlasketut suoritemäärät vaihtelevat vuosittain ja ovat yhteensä yli 110 000 hehtaaria. Siten kannustejärjestelmän sopeuttamisen kannalta näihin toimenpiteisiin käytettävän tuen taso on merkityksellisin. Tukitason tarkastelussa huomioidaan myös toimenpiteestä saatavat tulot. Koska viime aikoina energiapuusta maksettava kantohinta on noussut voimakkaasti, on tarkoituksenmukaista tarkastella pienpuun keruusta maksettavan lisän suuruutta.

Tilastojen mukaan energiapuun kauppa on vilkastunut ja siitä maksettava kantohinta on noussut merkittävästi Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen jälkeen. Ennen sotaa energiapuusta maksettiin pystykaupassa keskimäärin alle 5 euroa/m³, kun se vuoden 2023 lopulla oli liki 12 euroa/m³. Energiapuun eri jakeiden välillä on huomattavia hintaeroja. Kohonneiden energiapuun hintojen johdosta osalla pienpuun keruun kohteista ei ole tarvetta tuelle. Edellä kuvatulla taimikon ja nuoren metsän tukiehtojen muutoksella tuki voidaan kohdistaa kaupallisesti vähemmän kannattaviin kohteisiin. Lisäksi tukitasoa alentamalla voidaan myös vaikuttaa, ettei pienpuun keruukohteilta saatava tulo ja tuki yhteensä muodostu kustannuksia suuremmaksi.

Jotta tarvittavat määrärahasäästöt saadaan aikaiseksi, taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä toteutettavasta pienpuun keruusta maksettavaa lisää esitetään alennettavaksi 50 eurolla hehtaaria kohden. Pienpuun keruu keruukohteilta maksettava tuki olisi jatkossa 250 euroa hehtaarilta.

21 § Yksityistien perusparannus

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän 1-3 momentti vastaisivat voimassa olevan asetuksen pykälää. Pykälän 4 momentti ja 5 momentin toinen, kolmas ja neljäs virke liittyvät uuden metsätien tekemiseen yksityistien perusparannuksen yhteydessä, jota koskevat säännökset [on kumottu] kannustejärjestelmälaissa. Sen vuoksi säännöksiä ei sisällytettäisi asetuksen 21 §:ään. Pykälän 4 momentin ensimmäinen virke vastaa voimassa olevan asetuksen pykälän 5 momentin ensimmäistä virkettä. Pykälän 5 ja 6 momentti vastaavat voimassa olevan asetuksen pykälän 6 ja 7 momenttia.

22 § Yksityistien perusparannuksen tuen määrä ja hyväksyttävät kokonaiskustannukset

Riittävien vuosittaisten säästöjen saamiseksi pykälän 1 momentissa säädettyjä yksityisteiden perusparannuksen tukien tasoa ehdotetaan alennettavaksi. Tarkoituksena on laskea yksityisteiden perusparannuksen tukitasoa yhtä aikaa yksityistielain (560/2018) nojalla myönnettävien yksityistieavustusten tukitason kanssa. Yksityistieavustusten korotettu tukitaso on voimassa 2025 vuoden loppuun asti. Pykälän 1 momentissa olevaa yksityisteiden perusparannuksen tukitasoa esitetään alennettavaksi 70 prosentista 50 prosenttiin.

23 § Uuden metsätien tekeminen ja 24 § Uuden metsätien tekemistä koskevan tuen määrä ja hyväksyttävät kokonaiskustannukset

Pykälät 23 ja 24 esitetään kumottavaksi, koska kannustejärjestelmälaista [on kumottu] uuden metsätien tekemistä koskevat säännökset.

7. Asetuksenantovaltuudet

Metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmälain 11 § 4 mom., 13 § 4 mom. ja 17 § 5 mom.

8. Voimaantulo

Valtioneuvoston asetuksen esitetään tulevaksi voimaan 1.1.2025. Sen 7 §:n 1 momentti, 8 § ja 22 §:n 1 momentti esitetään kuitenkin tulevaksi voimaan vasta 1.1.2026.

Siirtymäsäännöksessä otetaan huomioon ne tilanteet, joissa uuden metsätien tekemisen tuen tai uuden metsätien tekemistä sisältävän yksityistien perusparannuksen tukea koskeva asia on tullut vireille ennen asetuksen voimaantuloa. Siirtymäsäännöksessä otetaan huomioon myös se tilanne, että edellä mainitun tiehankkeen toteuttamissuunnitelman laatimiseen on myönnetty tukea ennen asetuksen voimaantuloa. Tällöin myös toteutuksen tukeen, joka myönnetään tämän asetuksen voimaantulon jälkeen, sovellettaisiin asetuksen voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Asetusehdotuksen 7 §:n 1 momentti ja 8 § koskevat taimikon ja nuoren metsän hoidon tukiehtoja ja tuen määrää. Säännökset tulisivat voimaan vasta 1.1.2026. Asetusehdotuksen 22 §:n 1 momentti koskee yksityistien perusparannuksen tuen määrää. Myös kyseisen säännös tulisi voimaan vasta 1.1.2026. Ehdotetaan, että ennen mainittujen säännösten voimaantuloa vireille tulleisiin hakemuksiin sovelletaan asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Siirtymäsäännöksen mukaan asetusta sovellettaisiin metsätalouden määräaikaisen kannustejärjestelmän toimeenpanoon myös asetuksen voimassaolon päätyttyä.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

LUONNOS

Valtioneuvoston asetus metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti

kumotaan metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen (1021/2023) 23 ja 24 § sekä

muutetaan 7 §:n 1 momentti, 8 §, 21 § ja 22 §:n 1 momentti seuraavasti:

7 §

Käsittelyn jälkeinen metsikkö

Kasvatettavan taimikon tai nuoren metsän keskipituuden tulee työn jälkeen olla vähintään 0,7 metriä ja enintään 11 metriä, kun pääpuulaji on havupuu ja enintään 14 metriä, kun pääpuulaji on lehtipuu. Kasvatettavalla taimikolla tai nuorella metsällä tarkoitetaan hoidettavan jakson kasvatettavaa puustoa. Kasvatettavan puuston on oltava puulajiltaan kasvupaikalle sopivaa ja latvukseltaan elinvoimaista eikä siinä saa olla kasvua haittaavia vaurioita.

8 §

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuen määrä

Taimikon ja nuoren metsän hoidon tuki on 200 euroa hehtaarilta. Jos eteläisessä tai keskisessä Suomessa taimikon ja nuoren metsän hoidon yhteydessä syntyvää pienpuuta kerätään kohteelta vähintään 35 kiintokuutiometriä hehtaaria kohden ja pohjoisessa Suomessa vähintään 25 kiintokuutiometriä hehtaaria kohden, tuki on kuitenkin 250 euroa hehtaarilta. Korotetun tuen edellytyksenä on, että pienpuuta kertyy kaikilta keruualueen kuvioilta ja pääosin tasaisesti.

21 §

Yksityistien perusparannus

Yksityistien perusparannettavan osuuden tulee olla vähintään 500 metriä pitkä.

Perusparannettavan yksityistien ja siihen sisältyvä uuden tien tavoitekantavuuden tulee olla 50–80 meganewtonia neliometriä kohden.

Perusparannettavan yksityistien kuljetuksista yli 30 prosenttia tulee olla metsätalouden edellyttämiä kuljetuksia. Metsätalouden edellyttämien kuljetusten osuus määritetään samojen periaatteiden mukaisesti kuin niiden osuus määritetään tietoimituksessa tienpitovelvollisuuden ja siitä aiheutuvien kustannusten jakamiseksi tieosakkaiden kesken.

Perusparannettavan tien vaikutusalueen tietiheys saa olla enintään 15 metriä vaikutusalueen hehtaaria kohden ja, jos tien vaikutusalueella on metsäkuljetusta vaikeuttavia maastotekijöitä, 18 metriä vaikutusalueen hehtaaria kohden.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tietyypin edellyttämästä tarpeellisesta sorastuksesta, rumpujen ja siltojen kunnosta sekä tukkeutuneiden ojien avaamisesta ja muista kunnossapidon edellyttämistä töistä on huolehdittu tien käyttöä vastaavalla tavalla valtion rahoitukseen liittyvän hoito- ja kunnossapitovelvollisuuden voimassaolon aikana.

Perusparannetun yksityistien ja siihen sisältyvä uuden tien päällysrakenteen leveyden tulee olla vähintään 3,6 metriä.

22 §

Yksityistien perusparannuksen tuen määrä ja hyväksyttävät kokonaiskustannukset

Yksityistien perusparannuksen tuen määrä on yhteishankkeissa ja yhteismetsän toteuttamissa hankkeissa 50 prosenttia perusparannuksesta aiheutuneista hyväksyttävistä, kohtuullisista kokonaiskustannuksista. Silloin kun perusparannukseen sisältyy sillan tekemistä tai korjaamista, voidaan sillan suunnittelu-, työ- ja tarvikekustannuksiin myönnettävän tuen määrää yhteishankkeissa ja yhteismetsän toteuttamissa hankkeissa korottaa viidellätoista prosenttiyksiköllä edellä mainitusta.

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2029. Sen 7 §:n 1 momentti, 8 § ja 22 §:n 1 momentti tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2026.

Tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan, kun hakemus, jolla tukea haetaan samanaikaisesti uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävän yksityistien perusparannusta koskevan toteuttamissuunnitelman laatimiseen ja sellaisen hankkeen toteuttamiseen, on tullut vireille ennen tämän asetuksen voimaantuloa.

Tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan myös, kun hakemus, jolla tukea haetaan uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävää yksityistien perusparannusta koskevan hankkeen toteuttamiseen, on tullut vireille kannustejärjestelmästä annetun lain 32 §:n 2 momentissa tarkoitetussa määrääjässä tämän asetuksen tultua voimaan.

Tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sovelletaan edellä säädetyn lisäksi myös, kun hakemus, jolla tukea haetaan uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävää yksityistien perusparannusta koskevan toteuttamissuunnitelman laatimiseen, on tullut vireille ennen tämän asetuksen voimaantuloa. Tällöin myös toteutuksen tukea koskeva hakemukseen, joka on tullut vireille tämän asetuksen tultua voimaan, sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän asetuksen 7 §:n 1 momentin ja, 8 §:n ja 22 §:n 1 momentin voimaantuloa vireille tullessiin hakemuksiin sovelletaan tämän asetuksen voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tätä asetusta sovelletaan metsätalouden määräämällisen kannustejärjestelmän toimeenpanoon myös asetuksen voimassaolon päätyttyä

Helsingissä päivänä kuuta 2024

Maa- ja metsätalousministeri

Sari Essayah

Metsäneuvos

Niina Riissanen